

117952

«ETTER SVERDET KOMMER
SPADEN OG PLOGEN»

RAPPORT
OM
GERMANSK LANDTJENESTE

NORSK LANDTJENESTE UNDER OKKUPASJONEN

av prosjektmedarbeider i «Norge under okkupasjonen»
cand. philol. Ove Arvid Johnsen

I N N H O L D

Innledning.....	side	1
Bakgrunn.....	"	1
Frivillig Norsk Arbeidstjeneste - FNAT..	"	3
Norge deltar i Den Germanske Landtjenesten; Invitasjon fra Hitlerjugend.....	"	4
Det politiske klima i grenseområdene Tyskland - Polen.....	"	4
Invitasjonen vurderes.....	"	4
Det forberedende arbeid: Rekruttering - Administrasjon - Lederskole- ring - Praktisk tilrettelegging.....	"	7
Gjennomføring av tjenesten.....	"	8
Ledelsen.....	"	8
Arbeidsoppgavene - Gårdsbrukene.....	"	9
Fritidsaktivitetene - Disipl. forhold...	"	10
Innsats og samarbeid - Europ. ungdoms- forbund - Germanisering - Utenriks - politikk - Verving til fronttjeneste....	"	11
Innsatsåret 1943 - 1944.....	"	14
Den Norske Landtjenesten - Etablering og gjennomføring.....	"	15
Sammenfatning og kommentarer.....	"	18
Kilder.....	"	20

"ETTER SVERDET KOMMER SPADEN OG PLOGEN"

GERMANSK LANDTJENESTE - NORSK LANDTJENESTE UNDER OKKUPASJONEN

A. INNLEDNING

Det var Nasjonal Samlings Ungdomsorganisasjon (NSUF 1933 - 45) som stod bak ovennevnte virksomhet. NSUF var en svært initiativrik organisasjon helt fra starten av. Hovedoppgaven var, som for enhver politisk ungdomsorganisasjon, å påvirke norsk ungdom politisk gjennom ulike former for ungdomsarbeid. Den kom derfor til å engasjere seg på en rekke felter som hadde nedslagsfelt i datidens ungdom. Aktiviteten ble etter hvert - og særlig i løpet av okkupasjonstiden - så omfattende at det kan være vanskelig å få en nøyaktig oversikt over virksomheten. Rent skjematisk kom den til å engasjere seg på følgende områder:

- tidsskrifter
- idrettsarbeid
- lag- og troppsførerskoler
- ungdomstjeneste
- unghirdmarine- og flykorpsarbeid
- landtjeneste

Av alle disse aktivitetene fremstår landtjenesten som den mest markante.

B. BAKGRUNN

1. Germansk Landtjeneste

Germansk Landtjeneste hadde sitt idémessige utspring i Artamanen-Bewegung i Tyskland fra 1920-årene. Hensikten var å fremelske interessen hos byungdommen for "jorden" dvs. landbruket og landlivet.

For så vidt var dette ingen ny tanke eller åndsretning. Jean Jacques Rousseaus filosofi og hans appell om å vende tilbake til naturen, ga på attenhundretallet støtet til romantikkens forherligelse av landlivet som det opprinnelige og genuint menneskelige og den naturlige forutsetningen for vår eksistens.

Også den stadig voksende industrialiseringen gjennom forrige århundre og som fortsatte i raskere tempo fra århundreskiftet av, ble av mange oppfattet som nedbrytende. Flukten fra landsbygda hadde vært stor. Arbeiderne ble tvunget til fabrikkene og byene hvor de levde et unaturlig liv. Som kontrast til dette livet satte en opp bonden eller aller helst

- 11 -

Naturligvis ble det også drevet med idrett, fortrinnsvis internt i leirene - for det meste med ulike former for ballspill. Jentene drev mye med linjegymnastikk og dans og deltok i friidrettstevlinger,

Det ble organisert samlinger i Posen sammen med Hitlerjugend og den flamske gruppen. Det var mindre kontakt med den hollandske kontingenten ettersom den var stasjonert i god avstand fra de øvrige. Deltakerne kunne også foreta reiser i nærområdene på egen hånd f.eks til Posen eller omkring i Wartheland eller tilbringe tiden sammen med lokalbefolkningen i landsbyene.

Ledelsen var imidlertid opptatt av at "Freizeitgestaltung" - (fritidsordningen) ikke måtte gå ut over arbeidsinnsatsen på gårdene. Det gjaldt å finne en balanse mellom organisert aktivitet, egenaktivitet og gårdsarbeidet - noe hovedlederen mener de lyktes i etter en del prøving og justering.

Det oppstod ingen nevneverdige disiplinære problemer under oppholdet. Leirinspektørene hadde i så måte en enkel jobb. Et unntak var imidlertid under framreisen til Polen hvor en av jentene stakk av i Sverige og ble borte.

Samtlige deltakere tilbragte juleferien i Norge.

4. Innsats og samarbeid - Europisk ungdomsforbund - Germanisering - Utenrikspolitikk - Verving til fronttjeneste

Den norske grupppen hevdet seg svært godt i dette miljøet. Hitlerjugend kom snart til å betrakte den som en eliteavdeling. De hadde en god oppførsel, holdt god orden i leirene og var pliktoppfyllende i tjenesten - og følgelig vel ansett av sine arbeidsgivere - og populær blant den stedlige befolkning.

Det utviklet seg videre et godt samarbeid mellom den norske og tyske ledelsen og nordmennene fikk så godt som alltid gjennomslag for sine krav.

Den flamske og hollandske avdelingen hevdet seg imidlertid langt fra så godt - noe som kunne skyldes en mindre kompetent ledelse og gruppenes holdning til orden og hygiene. Den flamske hovedlederen taklet forholdet til tyskerne svært dårlig og den norske hovedlederen måtte ofte gå i bresjen når det måtte gjøres fremstøt overfor tyskerne i saker av felles interesse.

Norge skulle snart få et bevis på sin anerkjennelse.

I september 1942 ble det Europeiske Ungdomsforbund (Der Europäische Jugendverband) stiftet under den Europäische Jugendkongress i Wien - et forbund av 14 nasjonale ungdomsorganisasjoner (fra Flandern, Vallonia, Bulgaria,

- 12 -

Danmark, Tyskland, Finland, Italia, Kroatia, Nederland, Norge, Romania, Slovakia, Spania og Ungarn). Det var Reichsjugendführung (Riksledelsen for Hitlerjugend) som stod bak dette initiativet. Formålet var samarbeid mellom likestilte, suverene organisasjoner - og hver av dem fikk tildelt sitt spesielle felt innen ungdomsarbeid (ungdomslitteratur, ungdomspresse, musikk o.l.) som det skulle arbeides videre med fram til neste års kongress. Ett av de viktigste arbeidsområdene på den tiden var "Bauerntum und Landdienst" (Bondekultur og landtjeneste) som ble tildelt Norge. Den norske ungdomsfører, minister Axel Stang, ble hovedansvarlig for prosjektet, mens lederen for NSUF's Utenlandsavdeling, som også var hovedlederen for den norske kontingent i Posen, fikk ansvaret for den løpende kontakt med Hitlerjugend under arbeidet. Denne beslutningen ble ansett for å være en honnør for den norske innsatsen i den Germanske Landtjeneste.

I løpet av vårhalvåret 1943 ble det fremmet krav fra Reichsführung SS om avnasjonalisering av arbeidsleirene - et krav som i praksis ville medføre at de deltagende nasjoner skulle blandes og ikke lenger kunne opprettholde separate, nasjonale innkvarteringsleirer under nasjonal ledelse. Ordningen skulle først tre i kraft fra innsatsåret 1943/44.

Prinsipielt ble dette en viktig sak for den norske ledelsen som hele tiden hadde hatt som mål å håndtere norsk suverenitet med konsekvens og fasthet.

Saken hadde sin bakgrunn i den tyske utenrikspolitikken hvor tre hovedlinjer gjorde seg gjeldende. Noe forenklet skissert gikk de ut på følgende:

- Ribbentropps linje - Denne retningen representerte den klassiske stormaktspolitikk med Tyskland som den dominerende maktfaktor.
- Himmlers linje - Målsettingen var samling og konsolidering av de germanske folk i Europa - en pangermanistisk linje. Himmlers utenrikspolitiske visjon ble i NS kretser noe ironisk betegnet som "grautgermanisme". Det gjaldt å blande sammen alle germanske folk til en "masse" og fortrinnsvis under tysk ledelse. Eksempelvis skulle det være forbudt å kalle det norske folk for "folk" eller "nasjon". Det skulle benevnes som "stamme" - stamme av det germanske folk. Likeledes skulle ikke Norge kalles for "rike", men for "Land". Det skulle bare eksistere to riker, nemlig Das deutsche Reich og Das germanische Reich.

- 13 -

- Hitlerjugend's og
Waffen SS` linje -

"Ein Europa der Nationen" var utgangs -
punktet og hovedmålet - en forbundsstat
bestående av selvstendige og suverene
nasjoner. I utenrikspolitisk sammenheng
utgjorde disse to organene en
betydningsfull fraksjon som var i
sterk opposisjon til Himmlers linje.

Det ovennevnte krav om avnasjonalisering av arbeidsleirene
fremstod altså som et ledd i Himmlers germaniseringslinje -
eller i den såkalte "grautgermanisme".

Det ble reist sterk protest fra norsk side mot kravet. Og det
lyktes den norske hovedlederen å forhandle seg fram til et
kompromiss. Det ble vedtatt å opprette én blandingsleir som en
forsøksordning for neste innsatsår, mens de øvrige leirene
fortsatt skulle forbli nasjonale. Blandingsleiren eller
"Germanen-Lager" som ble dens offisielle navn, skulle også
legges under ndrsk ledelse. Dette var en ny fjær i hatten for
for nordmennene.

Det oppstod imidlertid også et annet alvorlig problem.

Under arbeidet med etableringen av den Norske Landtjenesten
og forberedelsen for rekrutteringen av ny kontingent til
Germansk Landtjeneste, måtte hovedlederen ha flere lengre
opphold i Oslo. Under ett av sine fravær ble det fra Waffen
SS sendt representanter til leirene for å verve deltakere til
fronttjeneste. Heller ikke dette gikk upåaktet hen fra norsk
side. Igjen tok lederen til kraftig motmæle og gjorde det
klart at dersom det ble kjent at Germansk Landtjeneste var en
forpost til fronttjenesten, ville hele arbeidet bryte sammen
og Norge ville takke for seg. Man ville ikke kunne forsvare en
slik handling overfor foreldrene. Den tyske Reichsjugendführer
Artur Axmann respekterte de norske synspunktene og vervings -
kampanjen ble straks stoppet.

Første gruppe avsluttet tjenesten mot slutten av juni 1943.

I alt hadde det dette året deltatt 800 frivillige fra de
såkalte germanske land - Norge, Danmark, Holland og Belgia.
Av disse fortsatte 274 ungdommer (206 gutter og 68 jenter)
andre innsatsåret. Det var ingen av de norske - og heller
ingen av de danske deltakerne, som fornyet kontrakten.

Dette første innsatsåret i Polen ble på mange måter et
nybrottsarbeid for den norske ledelsen. Det gjaldt å berede
grunnen for framtidig deltakelse. Den nasjonale integritet og
råderett måtte manifesteres og respekteres i en situasjon hvor
tysk inngrep og dominans var en potensiell fare. Samtidig
måtte en legge grunnlaget for en rasjonell og konstruktiv
samarbeidsform med de tyske myndigheter. I så henseende er det
neppe tvil om at den norske kontingenten gjorde en verdifull
innsats.

- 14 -

F. INNSATSÅRET 1943 - 1944.

Rekrutteringen av deltakere til et nytt tjenesteår i Polen ble påbegynt i løpet av mars 1943. Det meldte seg 400 interesserte fra hele landet og det var omtrentlig en likelig fordeling av gutter og jenter i samme alder som de tidligere.

Kirke - og undervisningsdepartementet ga de aktuelle deltakerne dispensasjon fra avgangs - og årseksamen i realskolen og gymnaset (standpunktkarakterene skulle godkjennes i stedet) ettersom avreisen kom til å finne sted før skoleavslutning.

De ble alle innkalt til et orienteringsmøte i Oslo i begynnelsen av juni, noen dager før avreisen skulle finne sted. Innkvarteringen skjedde på Møllergt. skole. Reisen skulle foregå i grupper på 50. Den første gruppen dro avsted med tog til Posen via Sverige, men straks etter kom det melding om at Sverige ikke ville utstede visum og tillate gjennomreise for de øvrige.

Sannsynligvis var det London-regjeringen som hadde grepet inn og fått transporten stoppet.

Fra tysk side kom det forslag om å sende de gjenværende grupper med båt, noe som Norge avslo på grunn av den risikoen en sjøtransport på den tiden kunne utsette deltakerne for.

Det hele endte med at de 350 ungdommene måtte sendes hjem. Både for Hitlerjugend, som hadde forberedt et opplegg for 400 norske deltakere, og for de unge som ikke fikk være med, ble dette en stor skuffelse.

De 50 norske ungdommene som kom til å delta, ble fordelt på 3 leirer i Wartheland, i nærheten av Posen, hvorav den ene var Germanen-Lager, samleleiren eller blandingsleiren, som vi tidligere har berørt.

Det var en betraktelig økning i antall deltakere, 50 %, fra de okkuperte germanske områder for denne perioden. I tillegg til de tidligere nasjonaliteter, kom det nå også deltakere fra Randstatene (Estland og Latvia) og fra Belgia deltok det dette året også en vallonsk kontingent.

Tjenesten omfattet samme opplegg som tidligere. Ungdommen ble utplassert som praktikanter på de samme typer gårdsbruk og gjennomgikk, med de justeringer man hadde foretatt etter første års erfaring, det samme arbeids- og fritidsprogrammet som vi allerede har omtalt.

Den tidligere norske hovedlederen overlot nå ledelsen av de to norske leirene og Germanen-Lager til ny norsk leder.

Den 2. juli 1943 fikk leirdeltakerne besøk av minister Axel Heiberg Stang. Som øverste leder for spesialområdet

- 15 -

"Bauerntum und Landdienst" hadde han en direkte tilknytning til Eurpäischer Jugendverband og en indirekte til Germansk Landtjeneste. Hitlerjugend gjorde stor stas av besøket og hadde organisert en høytidelig mønstring i Posen av deltakerne.

I en engasjert hilsningstale tok Stang utgangspunkt i Hamsuns roman "Markens Grøde" og knyttet Isak Sellanrås gjerning til vår århundrelange bondekultur. Denne tradisjon var det ungdommens ansvar å føre videre og verne om. Bøndenes tro på sin kulturbærende oppgave måtte styrkes, lød ministerens appell til en lydhør og innsatsberedt ungdomsskare.

Begivenheten er senere blitt omtalt i erindringsboken til Hitlers Reichsjugendführer Artur Axmann "Das kann doch nicht das Ende sein".

Av det totale antall landtjenestedeltakere dette året - inklusive Hitlerjugends virksomhet, på 38.522, var det, ifølge Reichsjugendführer Artur Axmann, 9.076 som kom til å velge jordbruk som framtidig yrkesbeskjeftigelse - altså 27 %.

Vi kjenner ikke til hvor mange av de norske deltakerne - tilsammen 250 - som slo inn på landbruksyrket. Men en del ble bønder. Mange kom fra bondegårder og gikk tilbake til gårdene etter at de hadde avsluttet tjenesten. Under rekrutteringen til Germansk Landtjeneste, var det ikke primært byungdom en var ute etter, men representativ norsk ungdom generelt og derfor ble også ungdom fra landsbygda valgt ut.

Dette var siste året Norge kom til å delta. Krigsforholdene utover våren 1944 ble svært usikre og frykten var stor for at fronten kom til å nærme seg distriktene hvor landtjenesten pågikk.

Kontingenten fikk en stilfull mottakelse ved tilbakekomsten til Norge med velkomsttale av minister Axel Stang og invitasjon til middag hos Reichskommissar Terboven.

G. DEN NORSKE LANDTJENESTEN - ETABLERING OG GJENNOMFØRING

Som antydnet ovenfor, ble den norske ledelse under oppholdet i Polen tidlig klar over at det var stor interesse blant deltakerne for å fortsette landtjenesten med enda et år. Forutsetningen var, som også nevnt, at dette innsatsåret skulle gjennomføres på norsk jord.

Hovedlederen hadde ansvaret for å opprette denne tjenesten i Norge slik at den i størst mulig grad kunne bli en naturlig fortsettelse av det opplegget deltakerne hadde vært igjennom i Polen. Som medarbeider i Ungdomsførerens Stab, satte han i gang det forberedende arbeid i løpet av vårhalvåret 1943 med sikte på å starte opp virksomheten fra sommeren samme år.

Tjenesten skiftet navn fra Frivillig Norsk Arbeidstjeneste (FNAT) til Norsk Landtjeneste (NL) og fikk et noe annet

- 16 -

innhold enn aktiviteten fra 1930-årene.

To bondegårder ble stilt til disposisjon for formålet - Gjein gård i Stokke i Vestfold, beregnet for gutter og et gårdsbruk i Jørstad, Snåsa, for jentene. (Gårdene var trolig kjøpt av NS). Det var to middels norske storgårder med mye dyrket innmark, buskap og en del skog. Begge stedene ble primært reservert for de som hadde deltatt i den Germanske Landtjenesten og som tok sikte på yrkesopplæring innen jordbruk. Arbeidet bestod i ordinær gårdsdrift under veiledning av kyndige landbruksfolk. På Gjein var det ansatt en landbrukskandidat som bestyrer og som også hadde ansvaret for drift og opplæring. Det var antakeligvis stasjonert 10 - 11 ungdommer på hver av gårdene. De var i drift fram til krigsslutt og ble betegnet som Landtjenestens permanente leirer.

Samtidig opprettet man ordningen med "onnehjelp" og etablerte onnehjelpsleirer omkring i landet med tanke på å yte ekstra bistand til bøndene i våronna og under innhøstingen. Og det var igjen byungdommen, fra 15-års alderen og oppover, som var målgruppen for rekrutteringen. Vi kjenner igjen tanken fra 1930-årene om å stimulere byungdommens interesse for landbruk. Og det var nettopp det som var intensjonen med denne ordningen.

Onnehjelpen viste seg snart å bli et populært tiltak. Det representerte et verdifullt bidrag til den arbeidskraften bøndene hadde behov for i disse perioder av året og den imøtekom ungdommens behov for ferie- og friluftaktiviteter og god forpleining på bondegårder.

"Bleike kom de fleste, brune reiste de heim"

slik blir de omtalt i Nasjonalungdommen. Alle kostnader ble dekket for deltakerne - inklusive arbeidstøy og deltakerne mottok en godtgjøring på 30 - 40 øre dagen.

I mai 1942 ble det satt i gang et ett-måneders befalskurs (leirledere), ett i Skjeberg for jenter og ett i Eidanger for gutter.

På Flisa (Åsnes) i Hedmark fikk NSUF senere på året disponere et tidligere hjem for alkoholikere, Hovelsåsen gård, med tilhørende gårdsbruk på 170 mål dyrket mark i tillegg til mye dyrkbar jord, 18 kyr og 4 hester. Eiendommen ble omdannet til leirskole. Her fikk lederne - både onnehjelpslederne og leirlederne for Germansk Landtjeneste - sin utdanning gjennom et 2-måneders kursopplegg. Leirledelse var hovedtemaet, men også landbruksfag inngikk i opplæringen og deltakerne tok også del i det daglige gårdsarbeidet. De fleste av elevene var rekruttert fra gruppen som hadde gjennomført det ene året i Germansk Landtjenesten. Også her hadde man tilsatt en landbrukskandidat - ansvarlig for gårdsdrift og med undervisningsplikt. I tillegg var det ansatt to assistenter med landbruksskole og husmor med tilsvarende undervisningsansvar.

Skolen hadde sin egen skoleleder som forestod den faglige/ pedagogiske tilrettelegging av utdanningen. Det ble for øvrig engasjert flere ledere fra NSUF med kompetanse i leirledelse, som timelærere.

Dette var landets eneste skole for leirledere - og den ble omtalt som Norges Landtjenesteskole. Den var i virksomhet fram til våren 1945 og det ble følgelig utdannet atskillig flere ledere enn det skulle komme til å bli bruk for.

Det ble opprettet omlag 30 onnehjelpsleirer i landet med omtrent 20 - 25 ungdommer i hver av de to puljene (vår/høst). Dette utgjorde omkring 1500 byungdom årlig som var engasjert i onnearbeidet i bygdene. Virksomheten var landsdekkende, med unntak av Finnmark (den nordligste leiren lå nord for Harstad) og den pågikk ufortrødent fram til mai-dagene 1945.

Normalt pågikk tjenesten 14 dager vår - og høst for skoleungdom og noe kortere tid (fra 10 til 4 dager) for de som var i arbeid. Det var lange arbeidsdager leirdeltakerne måtte igjennom - fra reveljen kl 0600 til rosignalet kl 2200.

Jentene var i overvekt. Den før-militære tjenesten for guttene (Wehrertüchtigungslager der Hitlerjugend) - et surogat for å holde medlemmene tilbake fra å melde seg til fronttjeneste, var for NSUF-guttene en sterk konkurrent til landtjenesten.

Det ble også åpnet mulighet for ungdom som var interessert i landbruksyrket og som ikke hadde deltatt i Germansk Landtjeneste, til å få adgang til opphold og praksis på Gjein og i Jørstad - de to permanente landtjenesteleirene i landet. Det forelå planer om en fagutdanning for disse deltakerne etter en lærlingeperiode på 3 - 4 år. Planene var imidlertid ikke utarbeidet i detalj. Men det en hadde i tankene, etter omtalene i Nasjonalungdommen, var et opplegg på 2 års praksis i Landtjenesten, ett år som lærling hos en bonde som skulle fungere som vegleder/instruktør og under oppsyn av en landtjenesteleder. Under praksis- og lærlingeperioden måtte læregutten/-jenta spare et beløp som stod i forhold til det de tjente for å finansiere den videre utdannelsen på en skole som var tenkt påbegynt det fjerde året. Landtjenesten eller NSUF ville skyte til det beløpet som manglet. Det dreide seg altså om en delfinansiert utdanning.

De valgmulighetene som forlås, var følgende : Landbruksskole, skogbruksskole, gartnerskole, meieriskole og fjøsstellkurs (sveiseropplæring), husmor -/husflidsskole. Man rakk ikke å gjennomføre denne opplæringen fullt ut før krigsslutt.

Opplæringsprogrammet ville formodentlig fått stor tilslutning ettersom Landtjenesten rekrutterte svært mange unge med anlegg og interesse for landbruks - og husflidsnæringen

H. SAMMENFATNING OG KOMMENTARER

Norge kom altså til å delta i den Germanske Landtjenesten i to omganger - innsatsårene 1942/43 og 1943/44 med to kontingenter - i alt 250 ungdommer. Antallet kunne blitt 600 hvis ikke en transportmessig forvikling - antakelig forårsaket av et politisk inngrep - på tampen av avreisen for siste kontingent hadde inntruffet. Antallet er likevel anselig i forhold til de tilbud om utenlandsopphold og læretid norsk ungdom kunne få på den tiden. Det er ikke vanskelig å forstå hvorfor dette tilbudet ble så attraktivt.

Motivet kunne nok i utgangspunktet for mange være utferdstrang og eventyrlyst. Men de måtte alle ha sine foreldres samtykke. Det er grunn til å tro at tilbudet ble seriøst vurdert innen familien før tillatelse ble gitt. Formodentlig ga det dem en noe mer realistisk forestilling om hva de kom til å gi seg i kast med.

Deltakerne ble tatt godt hånd om av en dyktig og ansvarsfull ledelse.

Erfaringene de tilegnet seg måtte være unike for ungdom i den alderen både med hensyn til arbeidslivserfaring, yrkesforberedelse - og til sosiale og kulturelle opplevelser.

De fikk en grundig og metodisk innføring i landbruk og fikk oppleve arbeidslivet på nært hold gjennom en hard fysisk innsats. De lærte seg å beherske et fremmedspråk - tysk, og fikk kjennskap til en fremmed kultur og et annet levesett. Ikke minst måtte oppholdet i et internasjonalt miljø sammen med jevnaldrende ha vært en berikende livserfaring.

Myten om at den Germanske Landtjeneste utelukkende var et ledd i en politisk og ideologisk prosess, lever trolig videre og tåkelegger de faktiske forhold. Perspektivet blir skjevt når det i ettertid hevdes at tiltaket ikke hadde andre formål enn å indoktrinere unge mennesker uten sterke politiske motforestillinger i nasjonalsosialistisk Weltanschauung (livssyn) - alt i et bevisst forsøk på å germanisere den europeiske ungdom. Følgelig var engasjementet uten positiv verdi - praktisk og personlig - for norsk ungdom.

Naturligvis hadde virksomheten et politisk og ideologisk innhold. Noe annet ville vært utenkelig så lenge den foregikk i regi av politiske ungdomsorganisasjoner. Men det var, som vi har antydnet innledningsvis, av en jordnær, næringspolitisk karakter.

Gjennom landbruksfaglig praksis og opplæring for ungdom, var hovedmålet i en lengre sammenheng å sikre rekruttering til næringen og dermed bidra til å øke selvforsyningsgraden av matvarer. De politiske mål - kolonisering av et hørtatt landområde - måtte i beste fall bli en bieffekt ettersom de enkelte nasjoner stod fritt til selv å ta stilling til dette spørsmålet.

For øvrig var, som vi har sett, politisk propaganda ingen hovedsak - iallfall ikke for den norske kontingenten.

Og med hensyn til forsøk på germanisering, ble det åpenbart ikke bifalt av Norge. Tendenser i den retningen ble sterkt motarbeidet av den norske kontingenten.

Den lyktes langt på vei i å gjøre sin inflytelse gjeldende i kraft av sin selvstendige holdning overfor de ansvarlige tyske myndigheter - og kanskje ikke minst i kraft av sin dyktighet.

Vi kan derfor ikke se bort fra at ungdommen gjennom denne innsatsen tilegnet seg kunnskaper, holdninger og praktiske ferdigheter uten politisk eller ideologisk relevans som både kunne være av verdi for den enkelte og for det samfunnet de senere skulle betjene.

Den norske kontingenten markerte seg positivt i dette samarbeidet og NSUF oppnådde en usedvanlig stor respekt innen Hitlerjugend. Sett ut fra datidens politiske situasjon, kunne det komme Norge til nytte i andre og større sammenhenger.

Den Norske Landtjenesten var et resultat og en oppfølging både av den Germanske og av den aktiviteten NSUF hadde satt i gang i 1930 årene.

Den engasjerte ungdommen over hele landet - både medlemmer og ikke-medlemmer av NSUF. I så måte var den et vesentlig rekrutteringspotensial for organisasjonen. Den hadde også et samfunnsøkonomisk siktemål, nemlig å styrke en av våre viktige næringsveier for å imøtekomme vitale behov hos en kriserammet befolkning. Den åpnet også for en reell utsikt for landets unge gutter og jenter til å skaffe seg en kostnadsmessig rimelig yrkesopplæring innen landbruk/husflid i en tid da mulighetene for utdanning og yrkessvalg ikke var legio.

Det er grunn til å anta at også denne aktiviteten fikk positive ringvirkninger i det norske samfunn lenge etter at den var bragt til opphør.

VEDLEGG

GERMANSK LANDTJENESTE - NORSK LANDTJENESTE

K I L D E R

Dette notatet er skrevet på grunnlag av følgende kilder:

- Samtaler med tidligere hovedleder i Germansk Landtjeneste. Han hadde også ansvaret for etableringen av den Norske Landtjenesten i 1942. Han var medarbeider i Ungdomsførerene Stab, leder for NSUF's Uttenlandsavdeling og redaktør en periode for NSUF's utenriksorgan Austrvegr.
- Artur Axmann's erindringsbok: "Das kann doch nicht das Ende sein" Hitlers letzter Reichjugendführer erinnert sich. (Verlag S.Bublies). (Spesielt sidene 291 - 314) (Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie).
- Nasjonalungdommen: Mars 1942. Nr.3 "Etter sverdet kommer plogen". Kunngjøring om Germansk landtjeneste. (Universitetsbibliotekets Krigstrykksamling. Microfilm).
- Nasjonalungdommen: Årgangene fra 1937 til 1943. Artikler, innlegg som omhandler den Frivillige Arbeidstjenesten og Landtjenesten. (Universitetsbibliotekets Krigstrykksamling. Microfilm).
- Austrvegr Årgangene 1942 - 1944. (Universitetsbibliotekets Krigstrykksamling. Microfilm).
- Hirdmannen: "Landtjenesten er et strålende tiltak" (Artikkel juni 1943. Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie).
- Politirapport 18.03. 1946 avgitt av Axel Stang om Den Germanske Landtjenesten. Rapporten er avgitt til Politipresidenten i Oslo. (Foreligger kopi i Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie).
- Rundskriv nr 8, 16.04.43 fra Kirke - og utdanningsdepartementet til skolene. (Riksarkivet: NSUF - PA 770)
- Opprop fra Ungdomsførerens Stab 8.04.1942. Artikkel i Morgenbladet. (INO).

Den Germanske Landtjeneste.

Personalaktens nr. _____

Vervekontorets bemerkninger:

Løgeundersøkt den _____ 19_____
 Godkjent — ikke godkjent.
 Innkallt den _____ 19_____
 Avreist samlestedet den _____ 19_____
 Personalsakene oversendt Ungdomsforerens
 Stab den _____ 19_____

Foto.

Undertegnede melder seg med dette til den Germanske Landtjenesten:

Familienavn: _____ Fornavn: _____

Født den _____ 19____ i _____

Yrke: _____ Statsborgerskap: _____

Adresse: _____ Postadresse: _____

Foreldres eller foresattes navn og adresse: _____

Arbeidsgiverens navn og adresse: _____

Er du av arisk rase? _____

Har du før arbeidet i jordbruket? _____

Hvor lenge? _____ Som hva? _____

Har du vært fører ved frivillig arbeidstjeneste, våronnhjelp e. l.? _____

Utdannelse: _____

Medlem av NSUF siden: _____ Medlemsnr: _____ Tillitsverv: _____

_____ den _____ 19_____
 (sted)

 (navn)

_____ har min tillatelse til å delta i den
 Germanske Landtjenesten.

_____ den _____ 19____

 (Fars, mors eller annen foresatt underskrift).